

Yabancıların Türkiye’de Şirket Kurmaları ve Satın Almaları

Prof. Dr. Mustafa TOPALOĞLU

Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi

1.Giriş

Ülke ekonomilerinin kalkınma için sermayeye ihtiyacı vardır. Özellikle Türkiye gibi emek bol sermayenin kıt olduğu ülkelerde yabancı sermaye daha fazla önem kazanmaktadır. Yabancı sermaye, uygulamada “sıcak para” olarak ifade edilen finansal yada “doğrudan” olarak tanımlanan fiziksel olarak bir ülkeye girer. Doğrudan yabancı sermayenin de Türkiye’de mevcut bir şirketi yada tesisi satın almak yada sıfırdan sanayi yatırımı yapmak şeklinde iki ayrı türü söz konusudur (Cansen, 2019). Şirket satın alma veya birleşme şeklindeki birinci tür değil de daha çok istihdam ve katma değer sağlayan, yeni teknoloji getiren yeni yatırım şeklindeki ikinci tür Türkiye ekonomisine daha çok yarar sağlar (Ekinci, 2011).

Uzun dönemde ekonomik istikrarı yakalayacağı tahmin edilen ülkeler, yabancı sermayeyi daha çok çeker. Ne var ki, Avrupa, Ortadoğu ve Orta Asya arasındaki eşsiz jeopolitik konumu ve dünya enerji merkezlerine yakınlığı ile "bölgesel bir merkez" olma niteliğine; geniş iç pazarı, maliyet-etkin ve eğitilmiş iş gücü ve güçlü yerli sermayesine sahip Türkiye’nin doğrudan yabancı yatırımlar alanında hiçbir dönem kendisinden beklenen performansı sergilediği söylenemez. Doğrudan yabancı yatırımların ekonomik kalkınma stratejisinin temel bileşeni haline getirilmesi için ülke çıkarları ile yatırımcının çıkarları arasında akılcı bir dengenin sağlanması ve bu yönde stratejik politikaların izlenmesi gerekmektedir.

2. Yabancı Yatırımlar ve Mevzuatın Gelişim Süreci

Sadece ekonomik değil aynı zamanda uygun bir hukukî bir iklimi gerektiren yatırım iklimi nedeniyle yabancı yatırımcıların ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alan, açık, anlaşılır ve şeffaf bir doğrudan yatırım mevzuatının varlığı zorunludur. 18 Ocak 1954 tarihinde yürürlüğe giren 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, dönemin doğrudan yabancı yatırımları için gerekli kanunî alt yapıyı sağlayan, oldukça liberal bir mevzuat olarak kabul edilmektedir. 6224 sayılı Kanunun isminde "Teşvik" ibaresinin yer almasının nedeni, o yıllar için teşvik unsuru olarak kabul edilebilecek kâr transferi, eşit muamele gibi hususları içermesi idi.

Ancak yatırım ortamının geliştirilmesine yönelik olarak gösterilen reform çabalarına karşın, 6224 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana doğrudan yatırımlara ilişkin olarak ortaya çıkan kavram ve uygulama farklılıklarını karşılamadaki ve yatırımcıların haklarını uluslararası standartlarda korumadaki eksikliği, yeni bir kanunun hazırlanması ihtiyacını doğurmuştur. Bu nedenle 4875 Sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu (DYYK) 17.06.2003 tarihinde yürürlüğe sokulmuştur. Uluslararası tanımlamalara da uygun olarak yeni kanunun ismi "Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu" olarak belirlenmiştir. DDYK ile doğrudan yatırımlara ilişkin temel kanun olarak dizayn edilerek Türkiye’nin uluslararası yatırımlara yönelik eşitlikçi ve liberal yaklaşımı yansıtmaya çalışılmıştır. Ayrıca yeni Kanun’a yabancı yatırımcının değişik mevzuatlar gereği sahip olduğu haklar ve tâbi olduğu

yükümlülükleri gösteren "yasal bir rehber" niteliği kazandırılmak istenmiştir (4875 Sayılı Kanunun Gerekçesi). Buna paralel olarak DYYK ile Mülga 6224 sayılı Kanun döneminde şirket kurmak, hisse devralmak, sermaye artışı için öngörülmuş bulunan formaliteler kaldırılmıştır.

3. Yeni 4875 Sayılı DYYK ile Bilgilendirme Sistemine Geçiş

Mülga 6224 sayılı Kanun sisteminde Türkiye’de yabancıların şirket kurması ve hisse devralmaları yada birleşmeler izne tabi idi. Ayrıca şirket ana sözleşmelerinde bir kısım kayıtların bulunması gerekiyordu. Yabancıların belirli miktarda döviz bloke etmeleri şart olduğu gibi kurulacak şirket türü bakımından bazı sınırlamalar öngörülüyordu.

DYYK ile, yabancıların şirket kurması ve şirket hissesi almalarında, izin-onay sisteminden “bilgilendirme” sistemine dönüş olmuştur. Buna göre, yabancı yatırımcılarla ilgili şirket bilgileri “Elektronik Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Bilgi Sistemi-E-TUYS” üzerinden Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü’ ne bildirilmesi gerekli ve yeterlidir. Bu bildirim dışında yabancılar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile eşit muameleye tabi tutuldukları için ayrıca bir izin veya onay süreci söz konusu değildir.

3.1.Yabancı Yatırımcı - Yabancı Ortak Kavramları

DYYK m.2 hükmünde Türkiye’de şirket kurmak isteyen yabancılar, yabancı yatırımcı kavramı altında gerçek kişi veya tüzel kişi olmalarına göre ayrı ayrı düzenlenmiştir. Yabancı yatırımcı sayılma bakımından, gerçek kişiler yabancı ülke vatandaşları, Türkiye’de ikamet etmeyen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları gösterilmiştir. 5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu m.3 (1-d) hükmüne göre, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişi, Türk hukuku açısından yabancı sayılır (Aybay ve Kibar, 2010). 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu m. 3 (1-ş) hükmüne göre, hiçbir devlete vatandaşlık bağı ile bağlı bulunmayan vatansızlar, yabancı hükmündedir. Yine özel durumları nedeniyle Türkiye’de bulunan henüz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmemiş, sığınmacılar, mülteciler ve göçmenler de yabancı olarak kabul edilirler.

Uygulamada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları, dayanağını ikili anlaşmadan alan Bakanlar Kurulu’nun 06.01.2001 gün ve 23928 sayılı kararıyla Türk soylu yabancı statüsünden çıkarılarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına tanınan ikamet, çalışma, mülk edinme, ekonomik ve sosyal diğer bütün haklardan yararlanma hakkına sahip kılınmışlardır (Çiçekli, 2016).

DDYK, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını Türkiye’de ikamet etmiyorlarsa yabancı yatırımcı statüsünde görmektedir. DYYK Yönetmeliği m.18 hükmünde, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yurt dışında ikamet ettiklerini ikamet veya çalışma izniyle ispat etmeleri halinde yabancı yatırımcı olarak kabul edilecekleri belirtilmektedir. Bunun yanında Türk vatandaşlığının yanında yabancı devlet vatandaşlığına sahip çifte vatandaşlar, Türk vatandaşı sayıldıklarından, Türkiye’de ikamet koşulunu sağlamaları halinde yabancı yatırımcı tanımına girmezler (Doğan, 2018).

DDYK m.2 hükmünde tüzel kişileri yabancı ülkelerin kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiler, uluslararası kuruluşlar, yabancı yatırımcı sayılmaktadır. Buna karşılık, Türk Ticaret Siciline kayıtlı ve merkezi Türkiye’de bulunan bir şirket, ortakları yabancı olsa bile “Türk Şirketi” kabul edilir (Doğan 2018). Yabancı yatırımcı sayılmak için bir şirketin, vakfın, derneğin veya

başka bir tür tüzel kişinin Türkiye dışında başka bir ülke kanunlarına göre kurulmaları yeterli olup, Türkiye’de faaliyette bulunmasının yada şubesinin bulunmasının önemi yoktur. Ayrıca Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği m.6 hükmüne göre yabancı yatırımcıların Türkiye’de irtibat bürosu açmaları birtakım ön koşulların yerine gelmesine ve izin alınmasına bağlıdır.

3.2 Yabancı Yatırım Sayılan Şirket İşlemleri

DYYK m.2, yabancı yatırımcıların şirket kurmalarını, şube açmalarını veya hisse devralmalarını konulacak yada getirilecek sermaye niteliğine göre “yabancı yatırım” olarak tanımlamıştır. Birleşme veya bölünme yoluyla şirket kurmak yada hisse devralmak da aynı kurallara tabidir. Ancak oranı ne olursa olsun BİST dışında hisse edinmek veya BİST üzerinden en az % 10 hisse oranı ya da aynı oranda oy hakkı sağlayan edinimler yoluyla mevcut bir şirkete hissedar olmak yabancı yatırım kapsamındadır. Bir işlem tanımlanan şekilde yabancı yatırım tanımına giriyorsa DYYK ve ilgili mevzuatına göre yürütülecektir.

Yabancı yatırım olarak tanımlanan bir işlemin kaynağı yurt dışından getirilebilir veya yurt içinden temin edilebilir. Yabancı yatırımcılar bu amaçla yurt dışından Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası’nın alım satımını yaptığı konvertibl para şeklinde nakit sermaye, şirket menkul kıymetleri (Devlet tahvilleri hariç), makine ve teçhizat, sınai ve fikri mülkiyet hakları getirebilirler.

Yabancı yatırımcının yurt içinden sağladığı yeniden yatırımda kullanılan kar, hasılat, para alacağı, doğal kaynakların aranması ve çıkarılması haklarının sermaye olarak kullanılması da şirket kurma veya hisse devralma işlemini yabancı yatırım işlemi niteliğine büründürür. Maden ruhsatnamelerinin sermaye olarak kullanılması halinde yabancı yatırımcılar da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları gibi 2018/8 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesine göre izin almaları gerekir. Hatta Maden Yönetmeliğinin m.82(11) hükmüne göre maden ruhsatına sahip bir şirketin %10’dan fazla oranda hisse devri, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının iznine tabidir.

3.3 Yabancı Yatırımcıların Kuracakları Şirket Türleri

DYYK ile Türkiye’de yabancı yatırımcılar ile ilgili şirket tipi ile ilgili sınırlamalar da kalkmıştır. Daha önceki mevzuata göre yabancılar sadece sermaye şirketi (anonim ve limited şirket) kurabiliyorlar veya ortak olabiliyorlardı. Yeni düzenlemeyle şirket türü ile ilgili sınırlandırmalar kalkmıştır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği m.17 “*Yabancı yatırımcıların kurabilecekleri veya iştirak edebilecekleri şirketler, Türk Ticaret Kanunu’nda düzenlenen şirketler ile Borçlar Kanunu’nda düzenlenen adi şirketlerdir. Adi ortaklık, konsorsiyum, iş ortaklığı, ortak girişim gibi isimler altında sözleşmeye dayalı olarak kurulan ve Türk Ticaret Kanunu’nda düzenlenen şirketlerin belirgin niteliklerini taşımayan ortaklıklar, Kanun’un uygulanması bakımından adi şirket sayılırlar.*” hükmünü öngörmektedir. Buna göre, yabancı yatırımcılar, TTK’da düzenlenen ticaret şirketlerinden birini veya TBK hükümlerine tabi adi şirket yapılanmalarından birini seçebilirler.

TTK m.124 hükmüne göre ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibarettir. Ticaret şirketlerinden kollektif, komandit, limited ve anonim şirketler bakımından herhangi bir duraksama yoktur. Tartışmalı olmakla birlikte ayrı bir

kanunla Kooperatifler Kanunu ile düzenlenen kooperatifler de ticaret şirketi sayılmaktadır (Bahtiyar, 2019). DYYK Yönetmeliği 17.maddesinde “Türk Ticaret Kanununda düzenlenen” ibaresini kullandığından TTK m.124 hükmü gereği yabancı yatırımcıların kooperatif kurmaları veya kooperatif üyeliği devralmaları mümkündür. Ancak nihai olarak bireysel ilişkiye geçerek taşınmaz mülkiyeti edinmeyi amaçlayan yapı kooperatifi üyeliği, yabancıların Türkiye’de taşınmaz mal edinmelerine ilişkin kurallara bağlıdır (Merdan Çalışkan, “Yapı Kooperatiflerinde Yabancıların Ortaklığı”, *Mali Çözüm*, Eylül-Ekim, 2010 p.163).

Adi şirketler esasen Türk Borçlar Kanunu m.620 ve devamında düzenlenmiştir. Buna göre iki veya daha fazla kişi ortak bir amaca ulaşmak için emek ve sermayelerini birleştirmeleri halinde adi şirket kurulmuş olur. Adi ortaklığın birçok türü bulunmakta ve herhangi bir kanunda düzenlenen ortaklığın ayırt edici niteliğini taşımayan ortaklıklar adi ortaklık sayılmaktadır. DYYK Yönetmeliği 17.maddesinde adi ortaklığın türleri olan konsorsiyum, iş ortaklığı ve ortak girişim gibi ortaklıklar yabancı yatırımcı kavramına dahildirler. Yurt dışında mevcut fakat Türk Ticaret Kanunu’nda öngörülen unsurları taşımayan ortaklık tipleri de DYYK’nın uygulanması açısından adi ortaklık olarak kabul edilirler.

3.4 Kurulacak Şirketlerde Sermaye Miktarı

DYYK sisteminde, istisnası kanunla öngörülmedikçe, yabancılar, yerli yatırımcılarla eşit muameleye tabi tutulurlar. Yeni sistemle Mülga 6224 sayılı Kanun döneminde ortak başına 50.000.-ABD Doları getirme şartı kaldırılmıştır. TTK uyarınca TC vatandaşları gibi yabancı yatırımcıların kuracakları yada hisse sahibi anonim şirketler için 50.000-TL, limited şirketlerde 10.000-TL asgari sermaye gerekir. Ayrıca özel kanunlarında halka açık şirketler ve finansman şirketleri gibi konularına göre bazı anonim şirketlere daha yüksek sermaye oranıyla kurulma şartı getirilmiştir. Bunun dışında Kollektif ve Komandit şirketler için asgari sermaye öngörülmemiştir (Bahtiyar, 2019). TBK’ya tabi adi şirketler ve türleri olan konsorsiyum, iş ortaklığı ve ortak girişim vb için de asgari sermaye aranmaz. Dolayısıyla yabancı yatırımcılar, sadece anonim ve limited şirketler için TC vatandaşları için öngörülen asgari sermaye şartına onlarla eşit olarak tabi bulunmaktadırlar. Yabancı yatırımcılar için ayrıca bir sermaye oranı ve bloke şartı söz konusu değildir.

3.5 Yabancı Yatırımcılardan İstenen Özel Belgeler

Yabancı yatırımcılar, şirket kuruluşunda ve DYYK’a tabi hisse devirlerinde, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından ayrı olarak birtakım ek belge sunmaları gerekmektedir:

Yabancı yatırımcı sayılan gerçek kişiler;

- tercüme edilmiş noter onaylı pasaport sureti,
  - potansiyel vergi numarası dökümü,
- sunmaları gerekir.

Yabancı yatırımcı tüzel kişiler;

Türk Konsoloslüğundan veya şirketin kayıtlı bulunduğu sanayi ve/veya ticaret odasınca veya yetkili mahkemelerce tanzim edilmiş faaliyet belgesi aslı(apostil şerhli) ve noter onaylı tercümesini ibraz etmek zorundadırlar.

4. Yabancı Yatırımcıların Bilgilendirme Yükümlülüğü

Doğrudan yabancı yatırımlarla ilgili mevzuatta bir yandan eşitlikçi ve liberal bir sistem getirilirken diğer yandan yabancıların ekonomik aktivitelerini izleyecek bir mekanizma oluşturulmuştur.

4.1. E- TUYS Yetkilendirmesine Sahip Kullanıcı Ataması

DYYK Yönetmeliğinde 1 Haziran 2018 tarihinde yapılan değişiklikle E-TUYS Sisteminde işlem yapacak “Kullanıcı” lar düzenlenmiştir. Yönetmeliğe göre, yabancı yatırımcıların bir ya da birkaç kişinin şirket adına kullanıcı olarak atanması için Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü’ne başvurmaları gerekir.

Genel Müdürlük tarafından bildirilen kişiye kullanıcı yetkisi verilir. Kullanıcı, yabancı yatırımcı sayılan şirketle ilgili Yönetmelikte belirtilen bilgileri nitelikli elektronik imza kullanarak E-TUYS sistemine yükler.

4.2. Yabancı Yatırımcılarla İlgili E-TUYS’a Yüklenecek Bilgiler

DYYK Yönetmeliği kullanıcılara yabancı yatırım kapsamındaki şirketlerle ilgili bilgileri E-TUYS sistemine yükleme zorunluluğu getirmektedir.

Yabancı yatırımcılar, kullanıcı vasıtasıyla E-TUYS Sistemine;

- kullanıcının yetkilendirilmesini müteakip 1 ay içinde “Yatırımcı”, “Ortak Listesi” ve varsa “Bağlı İştirakleri” alanlarındaki bilgileri,

-yıllık bazda ve her yıl en geç Mayıs ayı sonuna kadar Faaliyetlerine ilişkin EK-1 Doğrudan Yabancı Yatırımlar İçin Faaliyet Bilgi Formunda yer alan bilgileri,

-sermaye artışı veya azalışı gerçekleşmesi durumunda en geç 1 ay içinde, E- “Ortaklar Listesi” alanındaki bilgileri,

-sermaye artışı veya hisse devrine istinaden ödemeyi takip eden 1 ay içinde EK-2 Doğrudan Yabancı Yatırımlar İçin Sermaye Bilgi Formundaki alanına ödeme bilgisini,

- mevcut yerli veya yabancı ortakların kendi aralarındaki veya şirket dışındaki herhangi bir yerli veya yabancı yatırımcıya yaptıkları hisse devirleri sonrasında “Ortaklar Listesi” alanını, hisse devrinin gerçekleşmesini müteakip en geç 1 ay içinde,

elektronik ortamda doldurarak kaydedilmesini sağlarlar.

4.3.Yerli Şirkete Yabancı Yatırımcının Ortak Olması ve Bildirim

Yabancı yatırım niteliği bulunmayan tamamen yerli sermayeli şirketlere, yabancı bir yatırımcının; hisse devri veya sermaye artışına iştirak yoluyla ortak olması halinde, şirket 4875 sayılı Kanun’a tabi olur. Böyle bir durumda, şirket, bir kullanıcı atanmasını sağlayarak, E-TUYS’ta yer alan “Yatırımcı”, “Ortak Listesi” ve varsa “Bağlı İştirakleri” alanlarındaki bilgileri, hisse devrinin gerçekleşmesini müteakip en geç 1 ay içinde, kullanıcı vasıtasıyla elektronik ortama kaydettirmek zorundadır.

4.4. Ekonomi Bakanlığının Bilgi Toplaması

DYYK Yönetmeliği m.4 uyarınca Bakanlık, ilgili kamu kurum ve kuruluşlardan doğrudan yabancı yatırımlar kapsamında şirketlerle ilgili bilgi temin eder. Bu çerçevede; ilgili Ticaret Sicil Memurlukları, DYYK kapsamındaki şirket ve şubelerle ilgili;

- kuruluş aşamasında ilgililerce doldurulacak "Şirket ve Şube Kuruluş Bildirim Formu ve Dilekçesi"nin bir nüshasını;

- bu şirketlerin tescil ve ilana tabi her türlü ana sözleşme değişikliklerinin bir nüshasını;

-bu şirketlerce ilgili Ticaret Sicil Memurluğuna iletilen "Ortaklar Listesi" veya "Hazirun Cetveli"nin bir nüshasını, Ekonomi Bakanlığına gönderirler.

Ayrıca, ticaret siciline tescil olunan adi şirket ticari işletmesine ait bilgiler de aynı şekilde gönderilir.

4.5. Yabancı Yatırımlarla İlgili Bilgi Toplama ve Kullanımı

Yabancı yatırımlarla ilgili istatistiki bilgilerin toplanması makro ekonomik politikalar açısından çok önemlidir. Bu hususu düzenleyen DYYK'nun 4. maddesine göre, Hazine Müsteşarlığı, (Maliye ve Hazine Bakanlığı), yabancı yatırımlar hakkındaki istatistiki bilgileri, her türlü kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim meslek kuruluşlarından istemeye yetkilidir.

Yabancı yatırımcılar, yatırımları ile ilgili istatistiki bilgileri Müsteşarlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Müsteşarlığa (Maliye ve Hazine Bakanlığı) bildirirler. Söz konusu bilgiler istatistik amaçları dışında ispat aracı olarak kullanılamaz.

5. Doğrudan Yabancı Yatırımların Türkiye'de Taşınmaz Edinmeleri

Taşınmaz edinimi ile DYYK 3-d maddesinde "*Yabancı yatırımcıların Türkiye'de kurdukları veya iştirak ettikleri tüzel kişiliğe sahip şirketlerin, Türk vatandaşlarının edinimine açık olan bölgelerde taşınmaz mülkiyeti veya sınırlı ayni hak edinmeleri serbesttir.*" hükmü öngörülmüştü. Bu hüküm Anayasa Mahkemesi'nin 11.03.2008 gün ve E.2003/71, K.2008/79 sayılı kararıyla iptal edilmiştir. Tapu Kanunu m.36.maddesinde 2012 yılında yapılan değişiklikle, yabancıların; %50 veya daha fazla hisseye sahip olduğu veya yönetim organını belirleme yetkisine sahip şirketlerin taşınmaz mal veya ayni hak edinmeleri için Valiliklerden izin almaları gerekir.

5.1. Yabancı Yatırım Dolayısıyla Vatandaşlık Kazanılması

Kural olarak yabancı yatırım yoluyla şirket kurulması veya hisse edinilmesi Türk vatandaşlığı bahşetmez. Ancak bazı hallerde şirket kurulması "istinai yolla" vatandaşlık kazanılmasını sağlayabilir. TVK m.12/1-a hükmüne göre Türkiye'ye sanayi tesisi getiren kişiler, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu m.31 uyarınca Türkiye'de şirket kurma yoluyla yatırım yapan kişiler; en az 2.000.000.-TL tutarında sabit sermaye yatırımı getiren kişiler, en az 100 kişi istihdam oluşturduğu tespit edilen kişiler, milli güvenlik ve kamu düzeni açısından bir engel taşımıyorlarsa Cumhurbaşkanlığı kararı ile Türk vatandaşlığına alınabilirler.

5.2. Özellik Taşıyan Doğrudan Yabancı Yatırımlar Ve Kilit Personel

DYYK m.3 uyarınca yabancı yatırım sayılan şirketlerde yabancı uyruklu personelin çalışma izni, Uluslararası İşgücü Kanunu uyarınca Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından verilir. DYYK'na dayalı olarak çıkarılan özellikli doğrudan yabancı yatırımlarda "kilit personel" çalıştırılmasına ilikin yönetmelik çıkarılmışsa da bu yönetmeliğin yasal dayanağı olan kanun hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. İlgili Yönetmelik dayanaksız

kalmıştır. Kilit personelin çalışma izni de Uluslararası İşgücü Kanunu'na tabidir. Bu konuda ayrıntılı hükümleri içeren yönetmeliğin çıkarılması beklenmektedir.

6. Türkiye’de Serbest Bölgeler

Serbest bölgeler (SB); yatırım, üretim ve İhracatı artırmak, Ar-ge faaliyetini teşvik etmek, yabancı anapara ve teknoloji girişini hızlandırmak amacıyla devlet tarafından belirlenerek gümrük duvarları dışında bırakılan bölgelerdir. Türkiye’de SB’ler, 3213 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu ile düzenlenmiştir. 2009 yılına kadar 20 adet serbest bölge vardı. Bu tarihten sonra serbest bölgelerin sayısı 19’a düşmüştür. Yerli ve yabancıların SB’lerde faaliyette bulunabilmeleri için Ticaret Bakanlığı’ndan izin alınması gerekir.

6.1. Serbest Bölgede Şirket Kurulması

Türkiye’de ya da yurt dışında ikamet eden kişilerce münhasıran SB’de faaliyet göstermek için şirket kurulabilir. Söz konusu şirket kurulmadan önce esas sözleşmesinin Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü’ne (SBGM) ibraz edilerek izin alınması gerekir. Ayrıca, esas sözleşmeye ; SBGM’den izin alınmadan esas sözleşme değişikliği yapılmayacağı, Türkiye’de SB dışında faaliyette bulunulmayacağı yazılır. Faaliyet ruhsatı ile şirketin kurulmasının uygun olduğuna dair, uygunluk belgesi verilir. Ticaret siciline tescille şirket kuruluşu tamamlanır.

7. Sonuç

Türkiye’ye istihdam sağlayan ve katma değer yaratan ve yeni teknolojiler getiren yabancı sermayenin ülke kalkınmasında önemli rol oynayacağı tartışmasızdır. İşte bu tür yabancı sermayeyi doğrudan yatırım yoluyla çekecek hukuk ikliminin ve uygulamasının uluslararası gelişmelere uygun inşa edilmesi gerekir. DYYK, bu amaçla çıkarılmış liberal ve eşitlikçi bir kanun olmasına karşın yürürlüğe girdiği 15 yıldan bu yana doğrudan yabancı yatırımlarda büyük artışa sebep olamamıştır. Maalesef idari uygulamalar Kanun’un gerisinde kalmış, teşvik edici olmaktan ziyade bazı durumlarda caydırıcı bir etki göstermiştir.

DYYK, sistematik olarak eksiklikleri olsa da yabancı yatırımcıların şirket kurmaları ve hisse devralmaları konusunda genel hükümler getirmiştir. DYYK’da yeterli hüküm olmadığı için yabancı yatırımlarla ilgili birçok husus Uygulama Yönetmeliğine bırakılmıştır. Uygulama Yönetmeliği ile getirilen Elektronik Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Bilgi Sistemi-E-TUYS son derece modern ve yenilikçi bir uygulamadır.

Kaynaklar

Aybar ve Dardağan Kibar, 2010. **Yabancılar Hukuku**. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Bahtiyar, 2019. **Ortaklıklar Hukuku**. Beta, İstanbul.

Barlas, 2016. **Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri**. Vedat Kitapçılık, İstanbul

Cansen, 2019. “ Yabancı Sermaye ile Kalkınma ve Döviz Fiyatları”, *Sözcü*, p.5.

Çiçekli, 2016. **Yabancılar ve Mülteci Hukuku**. Seçkin, Ankara.

Doğan, 2018. **Türk Yabancılar Hukuku**, Savaş Yayınevi, Ankara.

Ekinci, 2011.

Türk, 1979. "Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun Üzerine Açıklamalar", *AHFD*, 86, p.83.